

Samráðsgátt
Dómsmálaráðuneytið
Mál nr. 91/2022

Reykjavík, 11. júlí 2022

Efni: Umsögn TM trygginga hf. (TM/félagið) um áform um breytingu á skaðabótalögum

Vísað er til áforma um frumvarp til breytingar á skaðabótalögum nr. 50/1993, sem birt voru í samráðsgátt þann 25. maí sl. Fyrirhugaðar breytingar lúta að ákvæðum laganna um örorkumat og örorkunefnd og hafa að markmiði að setja skýrar reglur um örorkumöt og hlutverk örorkunefndar og skapa traust um mat á varanlegum afleiðingum líkamstjóns. Þessar breytingar á lögnum stendur til að gera samhliða því að frumvarp til breytinga á skaðabótalögum frá 2018, sem ekki hlaut afgreiðslu, verði efnislega lagt fram að nýju.

Félagið fagnar því að fyrirhugaðar séu umbætur á framkvæmd örorkumats og þeim reglum sem lúta að mati á varanlegum afleiðingum líkamstjóns. Í því sambandi leggur félagið ríka áherslu á að slíkar breytingar og umbætur verða að vera vel ígrundaðar og gerðar á grundvelli ítarlegrar greiningar á núverandi fyrirkomulagi við öflun örorkumatsgerða, kostum þess og göllum, og í samráði við helstu sérfræðinga á sviði skaðabótaréttar, váttryggingafélög og lögmenn. Hagsmunir tjónþola og samfélagsins alls af traustu, skilvirku og gegnsæju örorkumatskerfi, sem almenn sátt ríkir um, eru griðarlegir og slíku kerfi verður ekki komið á með minni háttar breytingum eða lagfæringum á örorkunefnd, sem hefur um langt skeið skort viðhlítandi traust og trúverðugleika með þeim afleiðingum að fátítt er í framkvæmd að matsgerðir nefndarinnar séu lagðar til grundvallar uppgjöri bóta vegna líkamstjóns.

Úr þessu verður ekki bætt nema komið verði á fót nýrri, öflugri stofnun sem hefur faglega og fjárhagslega burði til þess að sinna slíkum verkefnum með þeim hætti að örorkumöt sem frá henni koma verði vönduð, framkvæmd með gagnsæjum hætti og samkvæmt ítarlegum forsendum þannig að gildi þeirra sem sönnunargagn um afleiðingar slyss verði mjög ríkt. Slík stofnun myndi enn fremur tryggja óhlutdrægni og rjúfa möguleg hagsmunatengsl milli matsmanna og aðila máls. Félagið telur útilokað að slíku fyrirkomulagi verði komið á með lagfæringum á núverandi örorkunefnd.

Félagið telur auk þessa tilefni til að vekja athygli á mikilvægi þess við alla endurskoðun skaðabótalaga að horfa til þess að útreikningur bóta vegna varanlegs líkamstjóns samanstendur af mörgum forsendum og allar breytingar á slíku kerfi verða að skoðast í innbyrðis samhengi við aðrar breytur. Ef einungis afmörkuðum forsendum við útreikning bóta er breytt án tillits til annarra er nánast öruggt að afleiðingin verður önnur en lagt var upp með og ekki í samræmi við markmið skaðabótalaga um réttar og sanngjarnar bætur til tjónþola.

Þær breytingar sem lagðar voru til á skaðabótalögum árið 2018 og til stendur að leggja fram að nýju, eru að mörgu leyti eðlilegar og tímabærar. Það er ljóst að ákveðnar forsendur sem lágu til grundvallar setningu skaðabótalaga varðandi margfelldisstuðla og launaþróun standast ekki í dag. Þessar tilteknu forsendur við ákvörðun skaðabóta vegna líkamstjóns standa hins vegar ekki í tómarúmi. Þær eru hluti af stærra kerfi og aðferðafræði til grundvallar ákvörðun bóta vegna líkamstjóns sem óhjákvæmilegt er að skoða í heild þegar gera á umbætur á skaðabótalögum, enda hefur framkvæmd við uppgjör skaðabóta á fleiri vegu þróast með öðrum hætti en gert var ráð fyrir við setningu skaðabótalaga.

Ásamt margfelldisstuðlum og ákvörðun tekjuviðmiðs við útreikning skaðabóta er niðurstaða örorkumats ein veigamesta forsendan við útreikning bóta vegna líkamstjóns. Því miður hefur upp á vantað að aðferðafræði við framkvæmd örorkumats sé skýr og að samræmi sé í rökstuðningi og forsendum matsmanna. Mjög eindregnar vísbendingar eru raunar um að mat á varanlegri örorku, þ.e. því fjárhagslega tjóni sem tjónþoli er talinn verða fyrir í framtíðinni vegna afleiðinga slyss, hafi að verulegu leyti vikið frá því sem lagt var upp með í skaðabótalögum. Af þeim sökum sé varanleg örorka í mörgum tilvikum ofmetin á Íslandi og margir milljarðar ár hvert greiddir vegna varanlegs fjártjóns sem hefur verið metið með örorkumati, en raungerist ekki þegar fram í sækir. Á þetta fyrst og fremst við minni áverka. Það gefur augaleið, að ef eingöngu afmarkaðar breytur við uppgjör skaðabóta eru lagfærðar til hækkunar án þess að kerfið og framkvæmd örorkumats sé tekin til endurskoðunar í heild, muni sú fjárhæð hækka sem greidd er ár hvert vegna tjóns sem ekki er til staðar, og það umtalsvert. Um þetta atriði vísar félagið til rannsóknar Guðmundar Sigurðssonar prófessors við Háskólann í Reykjavík, sem birt var í Tímariti lögfræðinga, 3. tölublaði 2020.

Félagið ítrekar þá afstöðu sína að endurskoðun skaðabótalaga er tímabær og fullt tilefni er til að taka ýmis ákvæði laganna til endurskoðunar m.t.t. þeirrar framkvæmdar sem hefur mótast undanfarna áratugi. Slík endurskoðun mun þó ekki ná markmiðum sínum nema öll ákvæði laganna sem varða uppgjör bóta vegna líkamstjóns verði skoðuð á sama tíma. Lýsir félagið sig reiðubúið að koma að þeirri vinnu á síðari stigum.

Virðingarfyllt,

Kjartan Vilhjálmsson, lögmaður

Forstöðumaður lögfræðipjónustu TM